

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการผลิตบุคลากรทางวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากวิชาชีพอื่น เพราะเป็นการผลิตบุคลากรที่ต้องปฏิบัติกับชีวิตมนุษย์ เป็นการให้การดูแลแบบองค์รวม (Holistic Approach) คือ การดูแลทั้งทางด้านชีวิตจิต สังคม ทำให้การดูแลนั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ตามสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การศึกษาและนโยบายของประเทศ ในปัจจุบันปัญหาสุขภาพของประชาชน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังมีสภาพปัญหาการขาดแคลนกำลังคนสาขาการพยาบาล ที่ได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (กองแผนงานสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย: 2535) ปัญหาที่มีทั้งในด้านการผลิตพยาบาลและการสูญเสียอาจารย์พยาบาล (ประนอม โอทกานนท์ :2535) ทำให้อาจารย์พยาบาลมีหน้าที่เพิ่มขึ้น คือ ต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอน การบริการทางด้านวิชาการแก่สังคม รวมทั้งทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม (จวีวรรณ สัตยธรรม: 2537) กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดนโยบายการเพิ่มการผลิตบุคลากรพยาบาลมากขึ้น

อาจารย์พยาบาลมีภารกิจหลักเหมือนกับอาจารย์ในสาขาวิชาชีพอื่นๆ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาพยาบาล ดังกล่าวแล้ว ภาระหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลจึงเพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ทั้งด้านการสอนในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ ส่งผลให้ภาระงานของอาจารย์พยาบาลมีเพิ่มมากขึ้นอีก การที่อาจารย์พยาบาลมีภาระงานที่มากเกินไปจะทำให้เกิดภาวะเครียด ความเครียดจะบั่นทอนจิตใจของอาจารย์พยาบาล ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายในการทำงาน (จินตนา ญาติบรรพต :2529) หากไม่สามารถยับยั้งหรือปรับตัวให้เข้ากับภาวะเครียดนั้นได้ อาจถ่ายทอดหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความคับข้องใจ ความไม่สบายใจ แก่นักศึกษา อันมีผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษา และประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์พยาบาลเองด้วย เวลาในการศึกษาค้นคว้าวิจัย รวมทั้งการพัฒนาความรู้ ผลผลิต

งานทางวิชาการจะลดลง อีกทั้งมีการลดลงของขวัญ และคุณภาพชีวิตของอาจารย์พยาบาล (ศิริอนันต์ จูฑะเดมิย์: 2523, ดาราพร คงจา: 2534, จีวีวรรณ สัตยธรรม: 2537, เสริมศรี เวชชะ, ดุชะฎีวรรณ เรืองรุจิระ และ เตือนใจ แวงงาม :2536) สอดคล้องกับการศึกษาของ เตือนใจ ชันติสิทธิ์ (2535) ที่พบว่า การทำงานหนักจากปริมาณงานที่สูงของอาจารย์พยาบาล มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกท้อถอยหมดกำลังใจ คุณค่าในตนเอง และความมุ่งหวังต่อความสำเร็จลดลง ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ จะส่งผลต่อความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อมาตรฐานการศึกษาพยาบาล

ความสุขสมบูรณ์ เป็นวิธีการบูรณาการการทำหน้าที่ของบุคคล มุ่งที่การมีศักยภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำหน้าที่ แสดงออกถึงความเป็นบุคคลและความมีศักดิ์ศรีเมื่ออยู่ท่ามกลางบุคคลอื่น พร้อมกับรู้สึกมีพลังแห่งชีวิต (Vitality) เป็นการบรรลุถึงความพึงพอใจในตนเองและจุดมุ่งหมายของชีวิต (Dunn: 1961 อ้างถึงใน ประพนอม รอดคำดี: 2538) รูปแบบของความสุขสมบูรณ์จะประกอบ ด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1.ด้านร่างกาย (Physical) บุคคลสามารถคงสภาพความยืดหยุ่นและความแข็งแรงของหลอดเลือดและหัวใจอยู่เสมอ ไม่มีอาการเหนื่อยง่าย ไม่เจ็บหน้าอก มีพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านการป้องกันโรค รู้อาการเริ่มต้นของความเจ็บป่วย รวมทั้งรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์

2.ด้านสังคม (Social) แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมหรือเสียสละเพื่อชุมชน อันแสดงออกถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนกับคน และคนกับธรรมชาติ เพื่อสร้างความสุขสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในสังคม

3.ด้านอารมณ์ (Emotional) แสดงออกถึงการตระหนักรู้ (aware) และยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น การมีความรู้สึกต่อตนเองและการมีชีวิตอยู่ในทางที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสามารถประเมินสภาพอารมณ์และข้อเสีย(ทางอารมณ์)ของตนเองได้ตามความเป็นจริง

4.ด้านสติปัญญา (Intellectual) มีส่วนร่วมคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมทุกอย่าง รู้จักใช้แหล่งทรัพยากรที่มีเพื่อการขยายพรมแดนความรู้ไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนจนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นได้

5.ด้านการงานอาชีพ (Occupational) แสดงถึงความพึงพอใจต่อการทำงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งความรู้สึกด้านดีต่อการทำงานนั้นๆ เป็นความสุขสมบูรณ์ในหน้าที่ซึ่งครอบคลุมต่ออนาคต

6.ด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม (Spiritual) แสดงออกถึงการมีเป้าหมายของชีวิต รวมทั้งแสดงความรู้สึกด้านดีงาม (appreciation) ต่อชีวิตและธรรมชาติที่อุบัติขึ้นในโลกนี้ อันเป็นความสุขสมบูรณ์ด้านจิตใจและคุณธรรม

อาจกล่าวได้ว่า ความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล ควรได้รับการพัฒนา เพราะสภาพการณ์การเร่งผลิตบุคลากร โดยไม่ตระหนักถึงคุณภาพของสิ่งป้อนเข้าและกระบวนการดำเนินการจัดการศึกษาพยาบาล จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล ความพึงพอใจในงาน ถ้าหากได้มีการพิจารณาว่าอาจารย์พยาบาลต้องการหรือคาดหวังอย่างไรบ้าง และมีการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ก็จะส่งเสริมให้เกิดความสุขสมบูรณ์

การที่อาจารย์พยาบาลมีความสุขสมบูรณ์ จะแสดงถึงการมีแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวันที่น่าไปสู่ภาวะสุขภาพดี แสดงออกถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับตัวอย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างเหมาะสม ความสุขสมบูรณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่อาจารย์พยาบาลควรมี

การประเมินระดับความสุขสมบูรณ์ จึงเป็นวิธีการขั้นต้นที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการประเมินจุดเด่น (strength) และจุดอ่อน (weakness) ในทุกด้านของชีวิตเพื่อเป็นพื้นฐานในการหาแนวทางการบูรณาการการทำหน้าที่ของอาจารย์พยาบาล ให้มีศักยภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ส่งเสริมให้อัตราการคงอยู่ของอาจารย์ (retention rate) สูงขึ้น เนื่องจาก การที่บุคคลมีความสุขสมบูรณ์นั้น จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงาน (Eickholt:1994) ความมีคุณค่าในตนเอง (Smith:1994) และความพึงพอใจในชีวิต (McConatha:1989)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสุขสมบูรณ์ ของอาจารย์พยาบาล โดยศึกษาว่า ตัวแปรทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อม ความมีคุณค่าในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาลอย่างไร เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมความสุขสมบูรณ์ ของอาจารย์พยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อม ความมีคุณค่าในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม กับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อศึกษาถึงตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

อาจารย์พยาบาล เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาทางการพยาบาล อาจารย์ที่ดีพื้นฐานต้องประกอบด้วย การมีสุขภาพจิตดี ปรับบุคลิกได้ มีความรู้สึกเพียงพอในชั้นมูลฐาน อารมณ์สม่ำเสมอ ยิ้มแย้ม มีความสุขุมเยือกเย็น เสมอต้นเสมอปลาย และมั่นคงในอารมณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเอื้ออำนวยต่อการสอน (กุลยา ตันติผลาชีวะ: 2524) และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ (Self concept) ของผู้สอนทางการพยาบาลนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเอง มีความสุข มีความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าในฐานะเป็นบุคคลในวิชาชีพ ในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอน เป็นผู้ที่มีความมั่นใจในการสอนของตนและคนอื่น ความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้งานสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ทำให้อาจารย์พยาบาลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งหมายถึง การมีความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล

จากการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างความสุขสมบูรณ์นั้นเป็นการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา การงานอาชีพ และด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม ในการศึกษาที่จะพัฒนาระดับความสุขสมบูรณ์นั้น มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

อายุและประสบการณ์การทำงาน บุคคลที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานมาก จะมีการปรับตัวเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ตนเองรู้สึกมั่นคงพอใจ (จินตนา ยูนีพันธ์:2534) การที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์และวุฒิภาวะมากขึ้น ทำให้มองการณ์ไกล

สุขุมรอบคอบ (พีรยา พงศ์สังกาจ:2537) อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานมาก จะมีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูง ทำให้มีความรู้สึกพึงพอใจต่องานที่ตนเองรับผิดชอบ (เสริมศรี เวชชะ, ดุษฎีวรรณ เรื่องรุจิระ และเดือนใจ แวงงาม:2536) ความเครียดในบทบาทจะน้อย (ศุภรีใจ เจริญสุข:2536) ความพึงพอใจในงานจะมีมาก (อัครี จิตต์ภักดี:2536) ความเบื่อหน่ายต่องานจะมีต่ำกว่าอาจารย์พยาบาลที่มีอายุน้อย (สิริยา สัมมาวาจ:2532)ทำให้แนวโน้มที่จะทำงานอยู่ในวิชาชีพมีระยะเวลานานขึ้น ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่สุขสมบูรณ์ (Wellness lifestyle) มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย (Daniels:1994)

สถานภาพสมรส คนที่แต่งงานแล้วจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคู่สมรส มีที่ปรึกษาระบายความคับข้องใจในการทำงาน มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ สัมพันธภาพที่มีในครอบครัวจึงช่วยลดความเครียดจากการทำงาน (สุนีย์ มหาพรหม:2536) ส่วนคนโสดเมื่อมีปัญหาในการทำงาน แต่ขาดแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จะส่งเสริมให้เกิดความเบื่อหน่าย และลาออกจากงานได้ง่าย อาจารย์พยาบาลที่มีสถานภาพสมรสคู่ จะมีการปรับตัวต่อภาวะเครียดได้ดีกว่าคนโสด (ศุภรีใจ เจริญสุข:2536)

วุฒิการศึกษา การศึกษาเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะคิด แบบของความประพฤติ ทั้งเป็นการเตรียมให้บุคคลเข้าใจสังคม พัฒนาความคิดต่างๆ ต่อการดำรงชีวิตในทางที่ดีขึ้น ทำให้บุคคลสามารถปรับตัว ปรับพฤติกรรม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายในปัจจุบัน และดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม (จินตนา ยูนิพันธุ์:2534) อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า จึงมีแนวโน้มที่จะมีการตัดสินใจในการเลือกแบบแผนการใช้ชีวิตได้เหมาะสมกว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า

รายได้ การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีจะทำให้เกิดความเครียด ส่งผลรบกวนการทำงาน สมรรถภาพการทำงานจะลดลง เนื่องจากสถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสามารถในการดูแลตนเอง (Pender:1987 อ้างถึงใน ปรีศนา นวลบุญเรือง:2535) โดยผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง จะมีโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มสังคมต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนเอง โดยที่ จะส่งผลถึงการดูแลตนเองด้วย

ตำแหน่งหน้าที่ มนุษย์ทุกคนต่างมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ที่จะได้รับการยอมรับ และยกย่องจากสังคม ทำให้มีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า อาจารย์พยาบาลระดับหัวหน้าแผนกวิชา จึงมีคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับสูงกว่าอาจารย์ประจำแผนก (เสริมศรี เวชชะ, ดุษฎีวรรณ เรื่องจุริระและเดือนใจ แนวงาม:2536) สอดคล้องกับการศึกษาที่ว่า พยาบาลผู้บริหารมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่และการทำงานที่มีคุณภาพ อันนำไปสู่ความมีคุณค่าของชีวิตมากกว่าพยาบาลประจำการ (ผาณิต สกฤตวัฒน์:2537) เป็นผลมาจากการได้รับการยกย่อง มีชื่อเสียง มีฐานะเด่นทางสังคม แสดงถึงความมีคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) และความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความคาดหวัง (Self actualization) ผู้บริหารจะมีความพึงพอใจในชีวิต ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และมีความสุขสมบูรณ์ในระดับสูง (Larosa:1990)

สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อสุขภาพของบุคคล สภาพแวดล้อมของอาจารย์พยาบาล ประกอบด้วยทั้งสภาพแวดล้อมที่บ้าน และในที่ทำงาน สภาพแวดล้อมเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่ของบุคคล โดยพบว่าสภาพแวดล้อมจะก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานมีผลต่อแบบแผนการใช้ชีวิต และการดูแลสุขภาพ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี จึงเป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีความสุขสมบูรณ์ (Bruce:1993) ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมหมาย ถิระจิตโต:2533, Lalonde:1974)

ความมีคุณค่าในตนเอง อาจารย์พยาบาลที่ดีต้องมองดูว่าตนเองเป็นสิ่งที่มีความเป็นอยู่ที่เป็นที่ต้องการ มีความมั่นใจในคุณค่างานของตน (กุลยา ตันติผลาชีวะ:2524) ความมีคุณค่าในตนเองนี้จะนำไปสู่การมีความสุข และใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (นิภาวรรณ กิริยะ: 2533) การศึกษาพบว่า ความสุขสมบูรณ์นั้น มีความสัมพันธ์กับความมีคุณค่าในตนเอง (Smith: 1993)

การสนับสนุนทางสังคม จะช่วยป้องกันไม่ให้สิ่งเร้าเข้ามากระทบบุคคล หรือเมื่อเข้ากระทบก็จะลดความรุนแรงลง ถ้าอาจารย์พยาบาลได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอ จะช่วยให้มีการปรับตัวเข้ากับสังคมอย่างเหมาะสม อาจารย์พยาบาลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอจะมีความเครียดน้อย (ศุภรีใจ เจริญสุข:2537) มีพฤติกรรมดูแลตนเองที่ดี (โสภิต สุวรรณเวลา:2537) ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะมีความสุขสมบูรณ์ในระดับสูง (Doraldson and Blanchard:1995)

จากแนวเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า

- 1.อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 2.สถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 3.วุฒิการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 4.รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 5.ประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 6.ตำแหน่งหน้าที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 7.สภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล
- 8.ความมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ ของอาจารย์พยาบาล
- 9.การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขสมบูรณ์ ของอาจารย์พยาบาล
- 10.ปัจจัยส่วนบุคคล, สภาพแวดล้อม ความมีคุณค่าในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล

ขอบเขตของการวิจัย

1.ความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล ครอบคลุม 6 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านการงานอาชีพ และด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม

2.ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์พยาบาล ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างน้อย 1 ปี

3.ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ

ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา

รายได้ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่

สภาพแวดล้อม แบ่งเป็น สภาพแวดล้อมที่บ้าน และสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน

ความมีคุณค่าในตนเอง

การสนับสนุนทางสังคม

ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ระดับความสุขสมบูรณ์ของอาจารย์พยาบาล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.อาจารย์พยาบาล หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นอาจารย์ประจำในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยทำหน้าที่หรือปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการพยาบาล ในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

2.ความสุขสมบูรณ์ หมายถึง การบูรณาการการทำหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลจากแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวัน โดยมุ่งที่การมีศักยภาพสูงสุด ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำหน้าที่ โดยมีการพัฒนาทุกด้านของชีวิตไปพร้อมกันอย่างมีระบบ มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้านด้วยกัน คือ

ด้านร่างกาย หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์พยาบาล เกี่ยวกับการออกกำลังกาย โภชนาการ การดูแลตนเองด้านสุขภาพ การรักษาความปลอดภัยและป้องกันอุบัติเหตุ

ด้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์พยาบาล เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมและการตระหนักรู้ด้านสังคม การมีส่วนร่วม เสียสละแก่ชุมชน และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ด้านอารมณ์ หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์พยาบาล เกี่ยวกับการตระหนักรู้ด้านเพศสัมพันธ์และอารมณ์ การจัดการด้านอารมณ์ การยอมรับความรู้สึกผู้อื่น การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ด้านสติปัญญา หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์พยาบาล เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคิด ในการสร้างสรรค์ การรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อขยายพรมแดนความรู้ไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของตน

ด้านการงานอาชีพ หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์
พยาบาล เกี่ยวกับการงานอาชีพและความรู้สึกด้านดีต่อการทำงาน

ด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมของ
อาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับ การมีจุดมุ่งหมายในชีวิตและการใช้ชีวิตอย่างมีสติ
มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักแบ่งเวลา และยอมรับค่านิยมและความเชื่อ
ของผู้อื่น

3.ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง อายุ สถานภาพการสมรส คุณวุฒิการศึกษา รายได้
ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัด
กระทรวงสาธารณสุข

4.สภาพแวดล้อม หมายถึง การรับรู้ของอาจารย์พยาบาลต่อสภาพแวดล้อม
ภายนอก ทั้งที่บ้านและในที่ทำงาน ว่ามีอิทธิพลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของอาจารย์
พยาบาล แบ่งเป็น

สภาพแวดล้อมที่บ้าน หมายถึง การรับรู้ของอาจารย์พยาบาล
ต่อลักษณะที่อยู่อาศัย บ้าน อาคาร หรืออื่นๆ ที่จะช่วยป้องกันอาจารย์
พยาบาลจากสภาพดินฟ้าอากาศ หรืออันตรายอื่นๆ ครอบคลุมถึงลักษณะ
ที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ และสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว

สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน หมายถึง การรับรู้ของอาจารย์
พยาบาลต่อลักษณะทางกายภาพ วิชาการ และสังคม ในวิทยาลัยพยาบาล
ที่ส่งผลต่อความสุขสมบูรณ์ของ อาจารย์พยาบาล

5.ความมีคุณค่าในตนเอง หมายถึง การให้คุณค่าและความนับถือตนเอง
ของอาจารย์พยาบาลจากการมีอำนาจ การมีความสำคัญ การมีคุณค่าที่ดี และการมีความ
สามารถ

การมีอำนาจ หมายถึง การที่อาจารย์พยาบาลสามารถมี
อิทธิพลและควบคุมบุคคลอื่นได้ มีความเชื่อมั่นในอำนาจของตนเอง มีความ
กล้าที่จะแสดงออกในสิ่งที่ตนเองคิด สามารถจูงใจให้บุคคลอื่นทำตามความ
คิดของตนเองได้

การมีความสำคัญ หมายถึง การได้รับการยอมรับ ทั้งจากตนเองและบุคคลอื่น มีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีหรือเป็น ได้รับการใส่ใจ และเห็นความสำคัญ รวมทั้งได้รับความรักใคร่ชอบพอกจากบุคคลอื่น

การมีคุณความดี หมายถึง การยึดมั่นตามมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมของสังคม ปฏิบัติตนและแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม ทั้งจากการประเมินของสมาชิกกลุ่ม และจากการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม

การมีความสามารถ หมายถึง การประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านการแสดงออก การตัดสินใจ การทำงาน การทำความคุ้นเคยกับสิ่งใหม่ๆ และการแก้ปัญหาต่างๆ

6.การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความช่วยเหลือที่อาจารย์พยาบาลได้รับจากเครือข่ายทางสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนา เห็นคุณค่าในตนเอง และได้รับความช่วยเหลือและแนะนำ

การสนับสนุนทางสังคมด้านความใกล้ชิดสนิทสนม การที่อาจารย์พยาบาลได้รับความใกล้ชิดสนิทสนม ทำให้อาจารย์พยาบาลเกิดความอบอุ่นใจ มีความรู้สึกว่าตนเองปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้ชิด สามารถระบายความรู้สึกได้

การสนับสนุนทางสังคมด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทำให้อาจารย์พยาบาลได้ติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ การมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของครอบครัว

การสนับสนุนทางสังคมด้านได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนา ทำให้อาจารย์พยาบาลได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความคิด การตัดสินใจ จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกิจกรรมในสังคม

การสนับสนุนทางสังคมด้านความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้อาจารย์พยาบาลเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ว่าเป็นบุคคลที่เป็นที่ต้องการ มีบุคคลที่รักและห่วงใย เป็นที่นิยมชมชอบ

การสนับสนุนทางสังคมด้านได้รับความช่วยเหลือและแนะนำ มีบุคคลที่สามารถช่วยอาจารย์พยาบาลวางแผนในการจัดการกับปัญหา มี

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารการศึกษายาบาล ในการที่จะพิจารณาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมระดับความสุขสมบูรณของอาจารย์พยาบาล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์พยาบาล
2. เพื่อให้ตัวอาจารย์พยาบาลเอง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสุขสมบูรณ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการหารูปแบบการพัฒนากระดับความสุขสมบูรณของอาจารย์พยาบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย